

Observator de politici publice

Politici responsabile pentru dezvoltare durabilă

Observatorul de politici publice cuprinde analiza unor proiecte de acte legislative și normative de sensibilitate publică din agendele Executivului și Legislativului din Republica Moldova, precum și a unor informații publice, în scopul identificării potențialelor riscuri pentru interesul public și opțiuni de politici.

Documentul a fost realizat în cadrul proiectului „Consolidarea statului democratic de drept: contribuția societății civile” implementat de Transparency International – Moldova și susținut financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorilor.

Sectorul justiției și acțiunile anticorupție în Programul de activitate al Guvernului „Moldova vremurilor bune”

Considerații generale

La 6 august 2021, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat Programul de activitate al Guvernului și a acordat votul de încredere Executivului. Proiectul de hotărâre în acest sens a fost înregistrat în Parlament pe data de 4 august 2021 și publicat pe site-ul Parlamentului la 5 august 2021.¹

Programul de activitate al Guvernului reprezintă un document-cheie de planificare pe termen mediu. În baza acestuia și pentru punerea lui în aplicare, ministerele și alte autorități administrative centrale urmează să planifice și să implementeze documentele de politici publice pe domeniile și subdomeniile de competență. În sensul prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, Programul de activitate al Guvernului reprezintă documentul politic de bază de care trebuie să se conducă Executivul în exercitarea atribuțiilor sale și care trebuie să determine problemele, prioritățile și principalele obiective de dezvoltare a țării în perioada mandatului.

¹ Parlamentul RM, Proiectul de hotărâre pentru aprobarea Programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere Guvernului, <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/5559/language/ro-RO/Default.aspx>

Astfel, Programul de activitate al Guvernului „Moldova vremurilor bune” cuprinde câteva compartimente de bază:

- Principalele provocări de dezvoltare a Republicii Moldova;
- Obiective de dezvoltare;
- Restructurarea Guvernului pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare;
- Priorități imediate;
- Politici sectoriale.

Sunt nuanțate următoarele provocări de dezvoltare:

- Calitatea scăzută a guvernării;
- Sărăcia, inegalitatea și vulnerabilitatea socioeconomică;
- Numărul mic al locurilor de muncă bine plătite;
- Infrastructura subdezvoltată;
- Vulnerabilitatea la schimbările climatice;
- Impactul uman asupra mediului;
- Un sistem educațional adaptat insuficient la necesitățile societății;
- Sănătatea precară a populației;
- Rata alarmantă a accidentelor și a infracționalității;
- Vulnerabilitatea la amenințările și riscurile de securitate a statului;
- Emigrarea și îmbătrânirea populației și depopularea comunităților.

Sunt trasate mai multe obiective de dezvoltare, care, însă, nu decurg fidel din provocări. De altfel, obiectivele nu acoperă toate domeniile de activitate ale Guvernului², dar nici politicile sectoriale abordate în Programul de

² În virtutea art. 4 din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern, Executivul deține competențe în următoarele domenii de activitate: Economie; Afaceri externe și integrare europeană; Ocrotirea sănătății, protecție socială și raporturi de muncă, familie; Justiție, afaceri interne, ordine publică și protecție civilă; Reintegrare teritorială; Finanțe publice, relații fiscale și vamale; Educație, știință, inovații, cultură, tineret și sport; Dezvoltare regională, construcții, amenajarea teritoriului și urbanism; Protecția mediului înconjurător și resursele naturale; Agricultură, dezvoltare rurală și siguranța alimentelor; Apărare și securitate națională; Securitate și eficiență energetică; Tehnologia informației, transport și infrastructură; Administrație publică și servicii publice; Demografie, migrație și azil; Protecția consumatorului, calitatea produselor și serviciilor; Raportare, evidență și statistică.

*activitate al Guvernului*³. Sunt trasate următoarele obiective:

- Asigurarea unui pachet legislativ care să permită asanarea eficientă a sistemului de justiție și urmărirea averilor acumulate ilicit, precum și susținerea acestui proces;
- Elaborarea unui mecanism juridic universal pentru evaluarea independentă a fiecărei instituții și întreprinderi de stat și definirea criteriilor de performanță relevante;
- Simplificarea regulilor de activitate pentru IMM-uri, încurajarea intrării tinerilor și femeilor în afaceri, sprijinirea înființării, maturizării și internaționalizării afacerilor, susținerea IMM-urilor prin programe de finanțare și instruire antreprenorială;
- Susținerea creșterii productivității muncii prin asigurarea unui sistem eficient de formare profesională inițială și continuă, relevant și racordat la cerințele pieței;
- Dezvoltarea capacităților de asimilare a fondurilor pentru dezvoltare, inclusiv, selecția strategică a priorităților, evaluare, proiectare, achiziție și asigurare a calității;
- Asigurarea unui volum anual de investiții publice de până la 4,5 miliarde lei pentru dezvoltarea infrastructurii de apă și canalizare, mobilitate, interconectare internațională și infrastructură comunitară - inclusiv, circa 2 miliarde lei pentru modernizarea și diversificarea economică a satelor;
- Majorarea influxului de investiții străine până la 4% din PIB, inclusiv în întreprinderi de prelucrare a producției agricole și în infrastructura post-recoltare;
- Susținerea familiilor inclusiv prin majorarea scutirii la impozitul pe venit al persoanelor fizice pentru fiecare copil la întreținere și a ajutorului pentru copiii din familii social-vulnerabile și creșterea indemnizației pentru nașterea copilului;
- Majorarea pensiei minime până la nivelul de 2000 de lei în trimestrul patru al anului 2021 și asigurarea unei creșteri durabile a acesteia, precum și compensarea integrală a medicamentelor pentru titularii celor mai mici pensii;
- Instituirea „Fondului de Argint” pentru finanțarea serviciilor de îngrijire a vârstnicilor nevoiași și solitari, inclusiv asistență la domiciliu, prânzuri calde, alte servicii;
- Asigurarea unui sector eficient de extensiune și consultare agricolă pentru adaptarea eficientă a sectorului la schimbările climatice;

³ Programul detaliază viziunea și acțiunile prioritare ale Guvernului pentru următoarele politici sectoriale: Buna guvernare; Transformare digitală; Justiție și anticorupție; Economie și antreprenariat; Infrastructură și dezvoltare regională; Sănătate; Protecția socială și munca; Finanțe publice; Agricultură; Protecția mediului; Administrație publică și autonomie locală; Educație și cercetare; Tineret și sport; Cultura; Mass-media liberă; Politici pentru diasporă; Politica externă; Afaceri interne; Securitate și apărare; Reintegrarea țării.

- Elaborarea unei politici și a măsurilor coerente de accelerare a tranziției la economia circulară și economia verde;
- Promovarea unei politici externe active și demne, orientate spre restabilirea și consolidarea relațiilor bune cu România, Ucraina, UE, SUA, Rusia și alte țări, promovarea exporturilor, accesul la resurse investiționale și financiare;
- Modernizarea a cel puțin 100 dintre cele mai populare servicii publice;
- Asigurarea accesului la serviciile publice electronice pentru 100% din populația activă a țării;
- Reducerea cu 15% a infracțiunilor contra vieții și sănătății omului, a violurilor și hărțuirii sexuale și a violenței pe bază de gen, a accidentelor, înecurilor, incendiilor și intoxicațiilor;
- Creșterea numărului de evenimente culturale cu 20% până în 2025;
- Creșterea locurilor noi de muncă în domeniile cultural-turistice cu 15% până în 2025.

*De asemenea, prioritățile trasate nu reproduc exact prioritățile Partidului Acțiune de Solidaritate.*⁴ Astfel, Guvernul își asumă patru priorități imediate:

- Gestionarea eficientă a crizei sanitare cauzate de pandemia de COVID-19;
- Demararea reformei justiției și pachetului anticorupție;
- Creșterea veniturilor populației și protecția socială a grupurilor vulnerabile;
- Restabilirea finanțării externe.

Considerații privind Justiția și anticorupția

O descriere foarte sumară a problemei

Guvernul menționează, între cele mai semnificative eșecuri de guvernare reflectate în ratinguri internaționale și în sondaje de opinie publică națională, corupția și conflictele de interese, precum și eșecurile majore în asigurarea supremației legii, în prevenirea și combaterea spălării banilor și în administrarea întreprinderilor de stat. În același context, corupția politică a făcut posibilă o multitudine de scheme de delapidare a avuției naționale și de îmbogățire ilicită, toate pe fundalul unei incapacități sau dezinteres de reacție din partea organelor de protecție a legii. Multe politici au fost elaborate în interesul unor grupuri de interese, cu ignorarea sau contrar interesului național. În mod uzual, ciclul de politici în Moldova s-a limitat la etapa de scriere a unor documente de politici, cu eșecuri mari la implementare și fără nici o evaluare de impact – conchide Programul de activitate al Guvernului.

Priorități în domeniu formulate insuficient de clar

⁴ PAS declarase cinci priorități: *În funcțiile de decizie – oameni corecți și responsabili; Costuri de viață mai mici; Locuri de muncă acasă; Curățarea sistemului de hoți și corupți și readucerea instituțiilor statului în slujba omului; Educație, educație, educație,* <https://unpaspentru.md/prioritati/>

Programul de activitate al Guvernului conține un obiectiv relevant domeniului - asigurarea unui pachet legislativ care să permită asanarea eficientă a sistemului de justiție și urmărirea averilor acumulate ilicit, precum și susținerea acestui proces.

Potrivit Programului, reforma justiției și pachetului anticorupție va fi realizată prin:

- Eliberarea din funcție a persoanelor din conducerea ministerelor, altor autorități administrative centrale, Cancelariei de Stat, precum și a structurilor organizaționale și a instituțiilor din sfera de competență a acestora, inclusiv din serviciile desconcentrate, care s-au manifestat prin ineficiență în activitate, au comis sau admis ilegalități și promovat interese de grup și/sau au fost implicați, contrar legii, în acțiuni de favorizare a partidelor politice sau a concurenților electorali, și numirea, în locul acestora, a unor persoane integre și profesionale;
- Demararea unei reforme profunde a justiției și a luptei veritabile împotriva mării corupții, prin eficientizarea activității procuraturii și a instanțelor judecătorești în vederea stopării furturilor banilor și proprietății publice, precum și prin demararea investigațiilor față de persoanele care au comis ilegalități majore;
- Modificarea legislației cu privire la declararea averilor de către funcționarii și demnitarii publici, pentru a exclude declararea averilor la prețuri reduse sau eludarea declarării unor bunuri;
- Elaborarea și adoptarea legislației pentru înăsprirea sancțiunilor pentru infracțiunile de corupție și care au legătură cu corupția, inclusiv în domeniul electoral, precum și împotriva abuzurilor pentru tergiversarea vădit nejustificată a examinării dosarelor de corupție;
- Introducerea unor mecanisme transparente și echitabile de alegere și numire a membrilor CSM și CSP;
- Asigurarea accesului gratuit pentru presă la orice informație de interes public;
- Modificarea componenței și regulamentului de activitate a Consiliului Național al Monumentelor Istorice pentru a asigura activitatea transparentă și eficientă a acestuia.⁵

Mai multe din intențiile declarate sunt discutabile. Cu titlu de exemplu - modificarea legislației cu privire la declararea averilor de către funcționarii și demnitarii publici, pentru a exclude declararea averilor la prețuri reduse. *De fapt, problema nu rezidă în modul de declarare a bunurilor, ci în modul de evaluare a bunurilor de către autoritățile competente în diferite scopuri (fiscale, vamale, la includerea acestora în diferite registre de stat).*

⁵ Referitor la Consiliul Național al Monumentelor istorice, a se vedea: Transparency International – Moldova, Observator de politici publice: Chișinău – „un patrimoniu important și variat, dar aflat în pericol”, http://www.transparency.md/wp-content/uploads/2021/07/TI_Moldova_Observator_Nr30.pdf

Un alt exemplu - elaborarea și adoptarea legislației pentru înăsprirea sancțiunilor pentru infracțiunile de corupție și care au legătură cu corupția, inclusiv în domeniul electoral. Și guvernele anterioare au intervenit în acest sens – reamintim relativ recenta majorare a unității convenționale utilizate în aplicarea amenzilor contravenționale și penale (de la 25 la 50 de lei). *De fapt, ar fi importantă nu atât înăsprirea pedepsei, cât asigurarea inevitabilității acesteia. O politică echilibrată în sancționarea delictelor trebuie să pornească de la statisticile judiciare. Sancțiunile nu pot fi majorate decât dacă statisticile demonstrează că instanțele judecătorești aplică, de fiecare dată, cele mai aspre pedepse. De altfel, în domeniul electoral, practic, nici nu deținem statistici – cazurile nici nu ajung pe masa judecătorilor.*

Alte intenții sunt formulate mai general, nefiind clar ce se va întreprinde exact. Cu titlu de exemplu - introducerea unor mecanisme transparente și echitabile de alegere și numire a membrilor CSM și CSP.

Acțiuni prioritare discutabile

Cu regret, modul formal, în care toate guvernele anterioare au abordat domeniul, a profanat ideia de prevenire și combatere a corupției. Toate guvernele, în esență, au avut aceeași viziune declarată.⁶ Din acest motiv, *actualul Executiv va trebui să depună eforturi suplimentare pentru a fi convingător în abordarea sectorului justiției și anticorupție.*

În acest sens, Guvernul va trebui să reflecteze suplimentar privind acțiunile asupra cărora insistă.

O bună parte din acțiunile trasate sunt formulate general, constituind, mai degrabă, obiective. Astfel, rămân neclare intențiile concrete ale Guvernului. Cu titlu de exemplu, ne referim la:

- Asigurarea numirii și promovării judecătorilor și procurorilor de către CSM și CSP conform unor criterii obiective bazate pe merit, ținând cont de pregătirea profesională, de integritatea, de competențele și eficiența candidaților printr-o procedură transparentă, excluzând imixtiunea factorului politic sau a favoritismului;
- Reformarea profundă a legislației de procedură penală, în vederea debirocrazării și ordonării procesului penal;
- Excluderea aplicării nejustificate a arestului și a interceptării ilegale a convorbirilor telefonice. Prevenirea și investigarea torturii și a relexelor tratamente și ameliorarea condițiilor de detenție din instituțiile de detenție, inclusiv instituții psihiatrice și cele sociale;

⁶ Potrivit Programului de activitate al Guvernului, Republica Moldova are nevoie de o justiție dreaptă și de demararea unei lupte reale împotriva corupției. Or aceasta subminează dezvoltarea țării – fără a combate corupția, țara nu se poate dezvolta, iar oamenii vor continua să plece în străinătate. De aceea ne propunem să construim un stat de drept veritabil, cu instituții funcționale, care să fie eficiente și să lupte, în primul rând, cu marea corupție.

- Consolidarea activității Oficiului Avocatului Poporului prin asigurarea independenței instituției și dezvoltării capacităților de promovare și asigurare a drepturilor omului;
- Consolidarea profesiilor juridice în sistemul de drept național (avocatura, notariatul, medierea, executorii, experții judiciari);
- Promovarea și consolidarea mecanismelor extra-judiciare de soluționare a litigiilor;
- Implementarea și consolidarea utilizării tehnologiilor informaționale în sectorul justiției.

O altă parte a acțiunilor sunt discutabile și ar trebui să fie consultate suplimentar cu autoritățile implementatoare, experți în domeniu, alte părți interesate:

- Elaborarea, adoptarea și implementarea legii cu privire la evaluarea extraordinară a judecătorilor și procurorilor sub aspectul emiterii actelor ilegale și al corespunderii averilor cu veniturile oficiale în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția și jurisprudența Curții Constituționale – *de fapt, atât recomandările Comisiei de la Veneția, cât și jurisprudența Curții Constituționale, fac îndoielnică oportunitatea unei astfel de măsuri în cazul Republicii Moldova. Ar fi importantă punerea în aplicare a mecanismelor existente de evaluare, reglementate prin prevederi legale, cum ar fi Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor;*
- Reformarea Curții Supreme de Justiție. Micșorarea numărului judecătorilor și transformarea ei într-o instanță de casație și care ar asigura uniformizarea practicii judiciare. Participarea la procesul de selecție a noilor judecători ai CSJ a experților independenți, inclusiv internaționali – *este de reținut comentariul de mai sus, dar și experiențele concursului organizat și desfășurat pentru ocuparea funcției de Procuror General. Actualul Procuror General a fost selectat cu participarea experților independenți, inclusiv internaționali;*
- Reformarea Procuraturii Anticorupție (PA) după modelul Direcției Naționale Anticorupție din România, cu limitarea competențelor acesteia exclusiv la marea corupție și restructurarea Centrului Național Anticorupție (CNA). Participarea la procesul de selectare a procurorilor PA a unei comisii independente de experți, inclusiv internaționali. PA va dispune de tot instrumentarul, dar și de independența necesară pentru a investiga dosare de mare corupție – *de altfel, tocmai acest lucru s-a urmărit prin ultima reformă a Procuraturii, fiind revizuite competențele PA și CNA;*
- După reformarea PA, analiza oportunității și, după caz, constituirea Tribunalului (instanță judecătorească specializată) și a Curții de Apel Anticorupție. Participarea la procesul de selectare a judecătorilor a unei comisii independente de experți, inclusiv internaționali. Tribunalul și Curtea de Apel Anticorupție vor examina în fond și, respectiv, în apel

dosarele de mare corupție instrumentate de PA – un proiect în acest sens este pe rolul Parlamentului.⁷ Proiectul este discutabil, suscitând probleme de constituționale, nefiind suficient fundamentat, nefiind justificat din perspectiva cost-beneficiu, putând să sporească riscurile de corupție în judecarea cauzelor de corupție și aferente corupției⁸;

- Asigurarea verificării eficiente a averilor funcționarilor publici/demnitărilor de către ANI, inclusiv prin invitarea unei misiuni internaționale de specialiști care să lucreze împreună cu inspectorii de integritate. Verificarea prioritară a averilor deputaților, miniștrilor, judecătorilor, procurorilor și altor funcționari și demnitari de rang înalt sau care dețin funcții sensibile la săvârșirea actelor corupționale – *în contextul evaluării Republicii Moldova de către Grupul de State contra Corupției⁹ (GRECO), din momentul înființării ANI, aceste categorii de declaranți au fost supuse verificărilor în fiecare an. De fapt, ar fi oportună și verificarea obligatorie a angajaților organelor de control și de drept, care, deși comportă riscuri sporite de corupție, au fost mai puțin în vizorul inspectorilor de integritate. Ne referim la inspectorii fiscali și vamali, la ofțeri de investigații și ofțeri de urmărire penală;*
- Introducerea unui sistem public unic de înregistrare și evidență a dosarelor penale și contravenționale, pentru a exclude manipulările cu dosare. Asigurarea efectivă în practică a distribuirii aleatorii a cauzelor în instanțele de judecată – *nu este clar cum se va proceda cu cel instituit în condițiile Legii nr. 216/2003 cu privire la Sistemul informațional integral automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni;*
- Convenirea cu Uniunea Europeană asupra instituirii unui mecanism de diagnostic, monitorizare și sprijin pentru statul de drept din Republica Moldova. Prin sistemul respectiv (similar Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV) implementat în România și în Bulgaria în 2007), se va asigura o evaluare periodică și obiectivă a rezultatelor reformării sectorului justiției și a luptei împotriva corupției – *trebuie să se ia în vedere că MCV a fost*

⁷ Parlamentul Republicii Moldova, Proiectul de lege cu privire la Curtea Anticorupție a Republicii Moldova, <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/5119/language/ro-RO/Default.aspx>

⁸ Transparency International – Moldova: opinie la proiectul de Lege cu privire la Curtea Anticorupție a Republicii Moldova,

http://www.transparency.md/wp-content/uploads/2020/07/PR_Proiectul-legii-Curtea-anticoruptie.pdf

⁹ Grupul de State contra Corupției este un organism al Consiliului Europei, înființat în anul 1999, pentru a spori capacitatea anticorupție a statelor membre printr-un proces dinamic de evaluare și de presiune reciprocă. Runda a IV-a de evaluare a GRECO a fost dedicată Prevenirii corupției în rândul deputaților, judecătorilor și procurorilor, subiecte de evaluare constituind: Principiile etice și regulile deontologice; Conflictul de interese; Interdicția sau limitarea anumitor activități; Declararea activelor, veniturilor, obligațiilor și intereselor; Controlul aplicării regulilor referitoare la conflictele de interese; Sensibilizarea.

aplicat României și Bulgariei după ce acestea au devenit membre ale UE. Pentru început, ar fi importantă implementarea recomandărilor înaintate Republicii Moldova în cadrul mecanismelor existente de evaluare în domeniu, cum ar fi cele înaintate de GRECO.¹⁰

standardelor de bună guvernare și în strictă conformitate cu exigențele Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020. Întreg ciclul de politici publice (planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea) va trebui să fie incluziv și transparent.

Concluzii

Reforma justiției, dintotdeauna, a fost un subiect sensibil pentru puteri.¹¹ Îndelungatele crize politice au lipsit sectorul de un tratament strategic autentic. Din anul 2018, justiția nu mai este guvernată de vreo viziune strategică, în pofida faptului că reforma acesteia a fost declarată ca prioritate de toate partidele și actorii politici. Aceleași constatări pot fi reținute și pentru domeniul anticorupție - rezultatele implementării documentelor de politici publice în domeniu denotă deficiențe comune:¹²

- planificarea strategică fără o analiză fundamentală a problemelor și în lipsa vreunei viziuni comune a autorităților implementatoare asupra necesităților;
- includerea în documente de politici publice a unor acțiuni irelevante și inoportune;
- includerea în documente de politici publice a unor acțiuni care nu pot fi realizate în esență sau nu pot fi realizate de autoritățile cărora le-au fost atribuite;
- includerea în documente de politici publice a unor acțiuni fără conotație strategică, acțiuni cu un caracter permanent care derivă nemijlocit din atribuțiile autorităților implementatoare. Pe de o parte, sunt generate statistici privind acțiuni realizate, acestea, însă, neavând impact strategic asupra domeniului. Pe de altă parte, dacă nu sunt asigurate premise pentru realizare, acțiunile rămân nerealizate.

Atât Parlamentul, cât și Guvernul vor avea o misiune dificilă – să refacă niște domenii profanate pe parcursul a câteva decenii prin acțiuni nejustificate, incoerente și populiste. Acest lucru va reuși doar dacă problemele vor fi abordate nu din grija pentru propriul rating, ci strategic – prin documente de politici publice elaborate potrivit

¹⁰ A se vedea suplimentar: Transparency International – Moldova, Digest: GRECO despre prevenirea corupției în rândul deputaților, judecătorilor și procurorilor din R. Moldova, <http://www.transparency.md/wp-content/uploads/2020/12/TI-Moldova-Digest-GRECO-rom.pdf>

¹¹ A se vedea suplimentar: Transparency International – Moldova reflectează pe marginea reformării sistemului justiției: un pas înainte și doi înapoi, <https://www.transparency.md/2021/05/17/transparency-international-moldova-reflecteaza-pe-marginea-reformarii-sistemului-justitiei-un-pas-inainte-si-doi-inapoi/>

¹² A se vedea suplimentar: Transparency International – Moldova, Digest: Implementarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție în prima jumătate a anului 2020, <http://www.transparency.md/wp-content/uploads/2020/11/DIGEST-Monitoring-the-implementation-of-NIAS.pdf>

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL**
MOLDOVA

Tel. 20-34-84, 20-34-85

E-mail:

office@transparency.md

www.transparency.md

Str. „31-August 1989”,
nr.98, of. 205, Chișinău,
MD-2004, Republica
Moldova